

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سازمان امور مالیاتی کشور

طرح استقرار نظام مالیات بر ارزش افزوده

آشنایی با

مالیات بر ارزش افزوده

معرفی مالیات بر ارزش افزوده *

تأمین هزینه‌های عمومی کشورها همچون تأمین امنیت، بهداشت و درمان، آموزش و ... نیازمند منابع مناسب و مستمر برای دولتها می‌باشد و مهمترین منبع درآمدی دولتها برای تأمین این هزینه‌ها در جهان امروز مالیات است. این منبع (مالیاتها) در کشورهای پیشرفته و توسعه یافته اکثر قریب به اتفاق درآمدهای دولتها را تشکیل می‌دهد و اساساً تکیه بر درآمدهای مالیاتی، که منبعی پایدار هستند، حکایت از سلامتی اقتصاد کشورها دارد.

مالیاتها بطور کلی بر سه پایه درآمد، مصرف و ثروت وضع، و به دو صورت مستقیم و غیر مستقیم وصول می‌شوند. مالیات بر ارزش افزوده از انواع مالیات‌های غیر مستقیم محسوب می‌شود، که بر مصرف وضع می‌گردد. این نوع مالیات نوعی مالیات چند مرحله‌ای است، که در مراحل مختلف زنجیره واردات/ تولید/ توزیع از هر فعال اقتصادی زنجیره به فعال اقتصادی بعدی انتقال می‌یابد، تا نهایتاً به مصرف‌کننده نهایی منتقل و توسط وی پرداخت می‌گردد. بنابراین پرداخت‌کنندگان واقعی این مالیات، مصرف‌کنندگان کالاها و خدمات هستند و عناصر حاضر در زنجیره تنها عامل انتقال این مالیات به مصرف‌کننده نهایی می‌باشند، و وجهی را به عنوان مالیات بر ارزش افزوده از محل درآمدهای خود نخواهند پرداخت.

در جمهوری اسلامی ایران، مالیات بر ارزش افزوده به عنوان جایگزین انواع مالیات‌هایی که از مصرف اخذ می‌شوند، بویژه مالیاتها و عوارض مندرج در قانون موسوم به تجمیع عوارض (که با اجرای نظام مالیات بر ارزش افزوده حذف و جایگزین می‌گردد)، با هدف بهینه سازی نظام اخذ مالیات بر مصرف، حذف اثرات سوء مالیاتهای چندگانه و آبشاری و شفاف سازی معاملات اقتصادی و عملاً با همان نرخ قانون موسوم به تجمیع عوارض به مورد اجرا گذاشته خواهد شد. اجرای این نظام مالیاتی از مهرماه ۱۳۸۷ برنامه ریزی شده است.

* منظور از مالیات بر ارزش افزوده در این جزوه اطلاع رسانی مجموع مالیاتها و عوارض وضع شده طی مواد (۱۶) و (۳۸) قانون مالیات بر ارزش افزوده می‌باشد.

مزایای اصلی

- موارد ذیل از جمله اساسی ترین محاسنی هستند که برای نظام مالیات بر ارزش افزوده می توان بر شمرد:
- شفاف سازی مبادلات اقتصادی (به علت ردیابی معاملات در زنجیره های واردات/ تولید/ توزیع/ صادرات)؛
 - تشویق سرمایه گذاری، تولید و صادرات؛
 - اخذ مالیات بیشتر، از آن دسته از افراد جامعه که کالاها و خدمات لوکس و غیر ضروری بیشتری را مصرف می نمایند.
 - افزایش مستقیم و غیر مستقیم میزان درآمدهای مالیاتی و نسبت درآمدهای مالیاتی از کل درآمدهای جاری دولت (با توجه به اینکه نرخ اجرای این نظام مالیاتی معادل نرخ اجرای قانون موسوم به تجمیع عوارض، که این مالیات جایگزین آن خواهد گردید می باشد، افزایش مستقیم درآمدهای مالیاتی ناشی از اجرای آن ناچیز خواهد بود).
 - جلوگیری از اخذ مالیات مضاعف از محصول (یا خدمت) نهایی واحد.

دامنه شمول این نظام مالیاتی

عرضه و فروش کلیه کالاها و ارائه خدمات (مگر کالاها و خدمات معاف) و همچنین واردات و صادرات آنها مشمول این نظام مالیاتی است. منظور از عرضه کالا، انتقال کالا از طریق هر نوع معامله و منظور از ارائه خدمات، انجام خدمات برای دیگران در قبال دریافت حق الزحمه می باشد. بنابراین، بجز کالاها و خدمات معاف که عمدتاً کالاها و خدمات اساسی سبد مصرفی خانوار به ویژه خانوارهای کم درآمد می باشند، سایر کالاها و خدمات مصرفی مشمول اخذ مالیات بر ارزش افزوده می شوند.

معافیت در نظام مالیات بر ارزش افزوده

در قانون مالیات بر ارزش افزوده، برخی از کالاها و خدمات از شمول این نظام مالیاتی و در نتیجه اخذ این مالیات از مصرف کنندگان این اقلام معاف شده‌اند. این بدان معناست که عرضه این دسته از کالاها و خدمات مشمول اعمال مقررات این قانون نخواهند بود.

معافیت‌های این نظام مالیاتی عموماً اقلام سبد کالای مصرفی خانوارهای کم درآمد را شامل می‌شود که عبارتند از:

۱. محصولات و نهاده‌های کشاورزی؛
۲. انواع دام و طیور زنده، آبزیان، زنبور عسل و کرم ابریشم؛
۳. اقلام عمده و ضروری سبد مصرفی خانوار (نان، گوشت، قند، شکر، برنج، حبوبات و سویا، شیر، پنیر، روغن نباتی و شیر خشک مخصوص تغذیه کودکان)؛
۴. انواع دارو و خدمات بهداشتی - درمانی؛
۵. خدمات توان بخشی و حمایتی؛
۶. خدمات پژوهشی و آموزشی؛
۷. خدمات بانکی؛
۸. خدمات حمل و نقل عمومی مسافری درون و برون شهری جاده‌ای، ریلی، هوایی و دریایی؛
۹. اقلام فرهنگی مانند، کتاب، مطبوعات، دفاتر تحریر و انواع کاغذ چاپ، تحریر و مطبوعات؛
۱۰. خرید، فروش و اجاره، اموال غیر منقول (زمین و ساختمان)؛
۱۱. فرش دستباف

نرخ صفر برای صادرات

در نظام مالیات بر ارزش افزوده کالاها و خدمات صادراتی مشمول نرخ صفر می‌گردند. اعمال این نرخ بدان معناست که کالاها و خدمات صادراتی نه فقط در زمان صادرات مشمول مالیات نمی‌شوند، بلکه کلیه مالیات بر ارزش افزوده‌های پرداختی بابت خرید کالاها و خدمات مصرفی که در تولید و عرضه محصول صادراتی پرداخت گردیده نیز توسط سازمان امور مالیاتی به مؤدی بازگردانده می‌شود.

مالیات بر ارزش افزوده جایگزین تجميع عوارض

هم اکنون نظام مالیات بر مصرف در چارچوب قانون موسوم به تجميع عوارض در حال اجرا می‌باشد که تحت آن اکثر کالاها مشمول مالیات و عوارضی جمعاً به نرخ ۳ درصد قیمت می‌باشند. بنابراین اجرای نظام مالیات بر ارزش افزوده به علت جایگزینی آن با مالیات قبلی (قانون موسوم به تجميع عوارض) موجب افزایش محسوس در سطح قیمت کالاها و خدمات نمی‌شود.

از سوی دیگر در قانون مالیات بر ارزش افزوده نرخ این مالیات ۱/۵ درصد پیش بینی شده است که با احتساب ۱/۵ درصد عوارض شهرداری‌ها، جمعاً به ۳ درصد مالیات و عوارض بالغ می‌گردد. این نرخ اولاً کمترین نرخ در مقایسه با ۱۴۰ کشور مجری این مالیات محسوب گردیده و ثانیاً با توجه به جایگزینی نرخ تقریباً مشابه قبلی مالیات و عوارض در قانون موسوم به تجميع عوارض (جمعاً ۳ درصد)، موجب افزایش قیمت‌ها نخواهد شد.

ثبت نام مرحله ای

ثبت نام مرحله ای در نظام مالیات بر ارزش افزوده بدان معناست که در ابتدای پیاده سازی این نظام مالیاتی، سازمان امور مالیاتی کشور به صورت مرحله ای اقدام به ثبت نام فعالان اقتصادی در این نظام مالیاتی می نماید. مودیانی که حائز حداقل یکی از شرایط زیر باشند، مشمول اولین مرحله ثبت نام در نظام مالیات بر ارزش افزوده می باشند:

- ۱- کلیه واردکنندگان؛
- ۲- کلیه صادرکنندگان؛
- ۳- کلیه فعالان اقتصادی با فروش بالاتر از ۳ میلیارد ریال در سال.

فعالان اقتصادی ثبت نام نشده چون در ابتدای اجرای این نظام مالیاتی، قادر به تسویه مالیات پرداختی در زمان خرید نهاده ها نمی باشند، می توانند مالیات بر ارزش افزوده پرداخت شده بابت نهاده ها را به بهای تمام شده خود بی افزایند و به این ترتیب ایشان نیز عملاً مالیات متعلقه را پرداخت خواهند نمود.

مصرف کنندگان و خرید کالاها و خدمات

مصرف کنندگان کالاها و خدمات در صورتی که از فروشگاه‌های ثبت نام شده در نظام مالیات بر ارزش افزوده، اقدام به خرید کالاها نمایند، بایستی قیمت کالاها را در قبال خریداری شده به علاوه مالیات بر ارزش افزوده آنها را در قبال دریافت صورت حساب، بپردازند. در غیر این صورت در زمان خرید از سایر فروشگاه‌ها، مالیاتی به عنوان مالیات بر ارزش افزوده به صورت جداگانه اخذ نمی‌شود و تنها بهای کالا در قبال دریافت صورتحساب اخذ می‌گردد.

لازم به تأکید و توضیح است که جمع مبلغ پرداختی بابت کالا یا خدمت خریداری شده در هر دو فروشگاه (ثبت نام شده و غیر از آن) تفاوتی نخواهد داشت. یعنی مجموع قیمت کالا به علاوه مالیات بر ارزش افزوده در فروشگاه ثبت نام شده، با قیمت کالا (که در واقع مبلغ مالیات را در دل خود دارد) در سایر فروشگاه‌ها تقریباً برابری خواهد نمود. در واقع بهای نهایی در فروشگاه‌های ثبت نام شده به صورت دو جزء و در سایر فروشگاه‌ها به صورت یکجا دریافت می‌گردد. (شامل قیمت کالا و مالیات و عوارض مربوطه)

تکالیف فعالان اقتصادی

اشخاص حقیقی و حقوقی اعم از تولید کنندگان، توزیع کنندگان و عرضه کنندگان کالا و خدمات مشمول که با توجه به اعلام سازمان امور مالیاتی کشور اقدام به ثبت نام در نظام مالیات بر ارزش افزوده می نمایند و همچنین وارد و صادر کنندگان کالاها و خدمات، در زمان خرید یا واردات کالاها و خدمات، علاوه بر بهای کالا و خدمات خریداری شده مالیات بر ارزش افزوده متعلق را نیز پرداخت می نمایند. ولی از آنجا که این نظام مالیاتی یک نظام مالیاتی به منظور اخذ مالیات از فعالان اقتصادی نمی باشد، این مالیاتهای پرداختی **طلب فعالان اقتصادی** از سازمان امور مالیاتی محسوب می گردد.

از طرف دیگر فعالان اقتصادی ثبت نام شده باید در زمان عرضه کالاها و خدمات علاوه بر بهای کالاها و خدمات، مالیات بر ارزش افزوده متعلق را نیز از خریداران محصولات خود اخذ و آن را به عنوان **طلب دولت** نزد خود نگهداری نمایند.

در پایان دوره های مالیاتی سه ماهه، هر یک از مودیان این نظام مالیاتی با تسلیم اظهارنامه های مخصوص و مختصر، پس از کسر طلب خود بابت مالیات بر ارزش افزوده های پرداختی از مالیاتهای وصولی به نیابت از دولت که نزد ایشان می باشد، مانده را با سازمان امور مالیاتی کشور **تسویه** می نماید. در این حالت در صورتی که مانده این تفاضل بدهی مودی به سازمان امور مالیاتی را نشان دهد، مابه التفاوت به عنوان مالیات قابل پرداخت به حساب سازمان امور مالیاتی پرداخت می گردد. اما در صورتی که طلب مودی از دولت بیش از طلب دولت از ایشان باشد، می تواند مانده طلب خود را با ارائه درخواست از سازمان امور مالیاتی کشور مسترد نماید.

خصوصیات اصلی قانون مالیات بر ارزش افزوده

- ۱- واردات، عرضه و صادرات کالاها و خدمات مشمول مقررات این قانون است و در زمان اجرای هر معامله مقررات این قانون بایستی اعمال گردد.
- ۲- نظام مالیات بر ارزش افزوده کلیه کالاها و خدمات، مگر کالاهای معاف، را شامل می‌شود.
- ۳- نرخ صفر در مورد صادرات اعمال می‌گردد. (عدم اخذ مالیات و استرداد مالیات‌های پرداخت شده قبلی)
- ۴- نرخ عمومی شامل $\frac{1}{5}$ درصد مالیات و $\frac{1}{5}$ درصد عوارض شهرداری‌ها می‌باشد که جمعاً به ۳ درصد بالغ می‌شود.
- ۵- معافیت‌های گسترده‌ای ویژه کالاها و خدماتی که عمدتاً مورد استفاده دهک‌های پایین درآمدی جامعه می‌باشند در نظر گرفته شده است.
- ۶- برای انواع سوخت و دخانیات نرخ‌های خاص و بالاتر در نظر گرفته شده است.
- ۷- مأخذ اخذ این مالیات از کالاهای وارداتی، ارزش گمرکی بعلاوه حقوق ورودی می‌باشد.
- ۸- دوره‌های مالیاتی سه ماهه در نظر گرفته شده است (دوره‌های مالیاتی دو و یک ماهه نیز در آینده برای گروه‌های خاص مودیان امکان پذیر است).
- ۹- مالیات بر ارزش افزوده پرداختی مؤدیان در زمان خرید به عنوان اعتبار مالیاتی و طلب ایشان محسوب و از مالیات بر ارزش افزوده دریافتی ایشان در زمان فروش کسر می‌گردد.
- ۱۰- جرائم برای عدم انجام تکالیف قانونی مقرر در مورد ثبت نام، فروش، تسلیم اظهارنامه و پرداخت مالیات در نظر گرفته شده است.
- ۱۱- براساس ضوابط این قانون، ثبت نام مودیان، مؤدیان به صورت مرحله‌ای و براساس اعلام سازمان امور مالیاتی کشور صورت می‌پذیرد.
- ۱۲- اجرای نظام مالیات بر ارزش افزوده از ابتدای مهرماه ۱۳۸۷ تعیین گردیده است.
- ۱۳- با اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده کلیه مالیاتها و عوارض اخذ شده قبلی بر کالاها و خدمات، بویژه مالیاتها و عوارض قانون موسوم به تجمیع عوارض حذف و این نظام مالیاتی جدید جایگزین آنها می‌گردند.

سازمان امور مالیاتی کشور
طرح استقرار نظام مالیات بر ارزش افزوده

نشانی:

پایگاه اینترنتی : www.VAT.ir

پست الکترونیکی : info@VAT.ir